

Svenskt vattenbruk – en grön näring på blå åkrar

Strategi 2012–2020

Arbetet med att ta fram strategin pågick under våren 2012. Ett antal möten genomfördes där bransch, forskare, intresseorganisationer och myndigheter tillsammans diskuterade hur vi ska utveckla vattenbruket i Sverige. Diskussionerna kretsade kring hur vi uppnår näringslivsutveckling, regional utveckling, ekologiskt hållbar utveckling och kvalitetsutveckling. Jordbruksverket har lett arbetet med strategin.

En handlingsplan ska tas fram som konkretiserar hur målen i strategin ska uppnås. Arbetet med handlingsplanen börjar under hösten 2012.

VI HAR DELTAGIT I FRAMTAGANDET AV DENNA STRATEGI

Vattenbrukarnas Riksförbund

Svensk Skaldjursodling producentorganisation

Naturskyddsföreningen

Världsnaturfonden WWF

Sveriges Fiskevattenägareförbund

Sveriges kommuner och landsting

Svensk Dagligvaruhandel

Regionförbundet Östsam

Regionförbundet Jämtlands län

Sveriges lantbruksuniversitet

Göteborgs universitet

Kungliga Tekniska Högskolan

Länsstyrelsen i Jämtland

Länsstyrelsen i Västra Götaland

Statens Veterinärmedicinska Anstalt

Havs- och vattenmyndigheten

Livsmedelsverket

Jordbruksverket

Foto:

Anders Kiessling (sida 1, 2, 3, 10, 18 och 20)

Mikael Skude (sida 17)

Sandra Furulund (sida 8, 14)

Smålandsbilder.se (sida 18, 22–23)

Innehåll

Det växande vattenbrukslandet	5
Budskap från nyckelpersoner	6
Vision och mål	9
Visionen	11
Vattenbruk – en framtidsnäring	12
Miljö- och klimatsmarta produkter från sjöar och hav	15
Vattenbruk är en drivkraft i regional utveckling	19
Vattenbruket växer snabbare än någonsin	21

Vad är vattenbruk?

Vattenbruk är ett samlingsbegrepp för odling av djur och växter i vatten. I Sverige odlas fisk, musslor, ostron och kräftor. I andra delar av världen odlas även alger. Fisk, musslor och ostron odlas främst för att användas som livsmedel. Men det finns också odling av sättfisk, det vill säga fisk som ska sättas ut i naturvatten. Kräftor odlas både för att användas som livsmedel och för utsättning.

Det växande vattenbrukslandet

Sverige har över 200 mil kust och nästan 100 000 sjöar. Denna unika resurs ger goda förutsättningar för ett växande vattenbruk runt om i landet. Här finns plats för många fler entreprenörer och företag som producerar bra mat och skapar sysselsättning, särskilt på landsbygden. Det gäller därför att ta vara på utvecklingsmöjligheterna.

2012 har det svenska vattenbruket en förhållandevis liten omfattning, men potentialen för tillväxt är stor. Om mänskligheten ska kunna fortsätta att äta fisk och skaldjur i samma utsträckning som idag utan att haven fiskas ut måste vattenbruket växa kraftigt. Sverige kan bidra till att fylla detta växande behov.

Vattenbruket kan fram till och med 2020 utvecklas till en viktig grön näring på olika håll i landet. Detta särskilt om branschen diversifieras och anpassas till de lokala förutsättningarna. Ökad förädling av produkterna bidrar till förbättrad lönsamhet och ökad sysselsättning. Produktion av sättfisk för fisketurismens behov har också en betydande tillväxtpotential.

På kort sikt har odling av fisk i de reglerade vattnen i inlandet och odling av skaldjur längs västkusten bäst förutsättningar att expandera. Men även i andra delar av landet finns möjligheter för tillväxt inom vattenbruket. Med fortsatt teknikutveckling och introduktion av nya odlingsarter kan marknaden för vattenbruksprodukter breddas.

EN STRATEGI FÖR TILLVÄXT OCH UTVECKLING

Denna strategi visar vägen för ett växande, hållbart svenskt vattenbruk fram till 2020. Utmaningen är att kombinera ekonomisk, ekologisk och social hänsyn. Genom samverkan mellan bransch, forskning, intresseorganisationer, myndigheter och beslutsfattare kan denna utmaning mötas på bästa sätt. Strategin är ett verktyg som kan medverka till att stärka den växande vattenbruksnäringen runt om i Sverige.

Strategin är indelad i tre områden:

1. Vattenbruk – en framtidsnäring
2. Miljö- och klimatsmarta produkter från sjöar och hav
3. Vattenbruk är en drivkraft i regional utveckling

Inom varje område har ett antal mål fogats samman vilka bidrar till vattenbrukets utveckling mot en lönsam, växande och hållbar näring. Strategin innehåller även en fördelning av ansvar mellan bransch och berörda myndigheter för att nå målen.

Strategin syftar till att underlätta förverkligandet av visionen om ett växande och hållbart vattenbruk som producerar god och miljömässigt bra mat med ringa ekosystem- och klimatpåverkan. Svenskt vattenbruk blir en grön näring som skapar sysselsättning och tillväxt på landsbygden.

Budskap från nyckelpersoner

LENA EK, MILJÖMINISTER:

ETT MILJÖ- OCH KLIMATVÄNLIGT ALTERNATIV

Idag hotas många av våra fiskebestånd i haven av utfiskning eller av att bli överutnyttjade på ett ohållbart sätt, samtidigt som efterfrågan på fisk och skaldjur ökar. Fisk och skaldjur är, om fångat och producerat på ett långsiktigt hållbart sätt, ett miljö- och klimatvänligt alternativ. Det understryker behovet av en hållbar utveckling för både fisket och vattenbruket.

Sverige har åtagit sig att nå god ekologisk status enligt ramdirektivet för vatten och god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Utöver detta finns åtaganden i Aktionsplanen för Östersjön att reducera tillförsel av näringsämnen. Det är därför särskilt viktigt att bedöma effekterna av vattenbrukets tillförsel av näringsämnen och hur en god planering och teknikutveckling kan minimera vattenbrukets bidrag till övergödning.

Ett instrument för att ta fram lämpliga områden för vattenbruk i insjöar och kustvattenområden är kommunernas översiktsplaner enligt plan- och bygglagen. Länsstyrelserna och Vattenmyndigheterna har här en viktig roll i att tillhandahålla lämpligt planeringsunderlag till kommunerna och utifrån vattenförvaltningens åtgärdsplaner, i samarbete med kommunerna föreslå, lämpliga områden för vattenbruk.

Globalt sker en omfattande teknikutveckling på vattenbruk, både med slutna system och förbättrade fodertekniker. Forskningen på vattenbruk i Sverige behöver utvecklas ytterligare men t.ex. har Vattenbrukscentrum Väst skapat mötesplatser för samverkan inom forskning, utbildning och utveckling av vattenbruk.

Det är också viktigt att betona vattenbrukets positiva miljöeffekter. Försök pågår både på västkusten och i Östersjön med att använda musselodling som miljöåtgärd genom att musslor tar upp fosfor och kväve när de filtrerar vattnet och tar upp växtplankton som sin föda. När musslorna sedan skördas erhålls ett nettoborttag av näringsämnen ur havsmiljön.

Genom den kommande havsplaneringen kan lämpliga odlingsområden i havet identifieras. Det är därför viktigt att vattenbruket tas i beaktande när havsplanerna tas fram. Sverige har genom omstrukturering på myndighetsnivå satsat på havsplanering, och det är min ambition som miljöminister att även i fortsättningen driva detta arbete.

ESKIL ERLANDSSON, LANDSBYGDSMINISTER:
VATTENBRUKET HAR EN MYCKET STOR TILLVÄXTPOTENTIAL

– Få länder har så bra förutsättningar för odling av fisk och skaldjur som Sverige. Vi har bra vatten, tusentals sjöar och en lång kust. I Matlandet Sverige är ett växande vattenbruk en viktig pusselbit.

Att landsbygdsminister Eskil Erlandsson ser vattenbruket som en grön näring som kan producera såväl bra mat som skapa sysselsättning runt om i landet råder ingen tvekan om.

– Importen av fisk och skaldjur till Sverige, liksom till övriga Europa, är mycket stor och dessutom växande. Jag menar att det finns ett stort utrymme för att vi producerar mer själva – och då är det en fördel att detta kan ske på ett hållbart sätt där vi har koll på produktionen.

Eskil Erlandsson understryker att produktionen ska vara efterfrågestyrd. Eftersom marknaden utan tvekan efterfrågar vattenbrukets produkter är utmaningen för de svenska vattenbruksföretagen att möta denna efterfrågan. I så fall finns en stor tillväxtpotential, menar landsbygdsministern.

– Vattenbruksföretagarna måste själva marknadsföra sina produkter. Från samhällets sida ska vi medverka till att säkerställa mervärden som marknaden inte själv förmår att skapa, fortsätter Eskil Erlandsson. I de kommande landsbygds- och fiskeprogrammen kommer vattenbruket exempelvis att få större utrymme, bland annat när det gäller startstöd.

Eskil Erlandsson konstaterar att förutsättningarna skiljer sig mellan olika delar av landet, men att odling av fisk och skaldjur på många håll kan bli en viktig landsbygdsnäring. Odlingarna kan vara av olika storlek allt efter de lokala förutsättningarna.

– Ofta behöver jordbrukare och andra landsbygdsföretagare flera ben att stå på och fiskodling kan då vara en bra lösning. Jag vill också understryka vikten av att råvaran förädlas nära odlingsarna. Det kan också skapa jobb och utveckling.

Strategin markerar vikten av att vattenbruket utvecklas på ett hållbart sätt. Liksom för andra gröna näringar är inriktningen att bruka utan att förbruka. Det handlar exempelvis om att reducera andelen vildfångad fisk i fiskodret och om ett effektivt smittskydd.

– Jag är övertygad om att ett tydligt miljöfokus är en konkurrensfördel. Ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart vattenbruk har framtiden för sig, avslutar Eskil Erlandsson. Vi kommer att behöva mer god och sund mat från våra vatten.

BJÖRN RISINGER,
GENERALDIREKTÖR FÖR HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN:
VÄXANDE VATTENBRUK MED MINIMERAD MILJÖBELASTNING

Odlad fisk och odlade kräft- och blötdjur utgör en potentiell proteinälla i tider, där nationell efterfrågan på kött och fisk ökar samtidigt som vilda fiskbestånd utarmas. För att vattenbruket ska utvecklas hållbart krävs dock att miljöbelastningen minimeras och att de miljörisker som vattenbruket innebär hanteras och beaktas på ett klokt sätt.

Förrymd odlad fisk och interaktion mellan odlad fisk och vilda fiskpopulationer är en risk då det kan leda till förlust av genetisk variation och genetiska förändringar hos vilda fiskstammar. Introduktion av för våra vatten främmande arter innebär en ytterligare risk för den biologiska mångfalden.

En av de största utmaningarna som vi står inför idag är övergödningen av våra vatten. Situationen i Östersjön är allvarlig och innebär ett omfattande och långsiktigt åtagande för samtliga länder i östersjöområdet. Fiskodling medför utsläpp av både kväve och fosfor vilket kräver hänsyn i samband med planering och lokalisering av framtida odlingar. Likaså ska de positiva effekterna som blötdjursodling innebär i form av kväve- och fosforupptag tas i beaktande. Det pågår projekt för att utveckla nya foderslag för vattenbruket. Det är ett viktigt arbete eftersom foder som baseras på vildfångad fisk inte kan anses vara långsiktigt hållbart, varken gällande näringsämnen eller vilda fiskpopulationer.

Utvecklingen av en nationell strategi för vattenbruket behövs för att åstadkomma ett hållbart nyttjande och för att målen i vattenmiljöarbetet nås.

MATS PERSSON, GENERALDIREKTÖR FÖR JORDBRUKSVERKET: VATTENBRUKET – EN VIKTIG DEL AV MATLANDET SVERIGE

– Jag är övertygad om att vattenbruket framöver blir en allt viktigare näring för att skapa jobb och utveckling på landsbygden. Bra produkter från våra fisk- och skaldjursodlingar kommer att få stor betydelse för att Matlandet Sverige ska fortsätta att utvecklas. För att inte utfiskningen av haven ska fortsätta måste vi odla en allt större del av den fisk vi äter.

Jordbruksverkets generaldirektör Mats Persson ser verkets uppdrag att hålla i arbetet för att ta fram en strategi för vattenbrukets utveckling som både viktigt och ansvarsfullt. Det gäller att ta vara på den stora potentialen i näringen och samtidigt se till att utvecklingen blir hållbar, ekonomiskt, ekologiskt och socialt.

– Efter att visionen är fastlagd kommer vi att arbeta vidare med en mer konkret handlingsplan för att förverkliga de mål myndigheter, forskning och näring gemensamt har lagt fast.

Mats Persson understryker särskilt vikten av samverkan för att nå resultat. Inte minst handlar det om att finna synergieffekter med andra näringar, kanske främst besöksnäringen.

– Kombinationen vattenbruk och sportfiske är en möjlighet med utvecklingspotential, att ordna musselsafari i Bohuslän kan vara en annan, exemplifierar Mats Persson.

Jordbruksverket har sedan en tid tillbaka ansvaret för att främja vattenbruket. Förutom att arbeta med strategi och handlingsplan för näringens utveckling gör verket detta på flera andra sätt.

– Arbetet med att förenkla regelverket är i full gång. Jordbruks-

verket vill även på detta område vara ett stöd för näringen, också i förhållande till andra myndigheter, säger Mats Persson.

Mats Persson ser utvecklingsmöjligheter för vattenbruket i hela landet. För att underlätta för näringen att växa ser han samarbetet med kommunerna som grundläggande.

– Kommunernas engagemang är av stor betydelse för de lokala satsningarna. Vi kommer att ta kontakt med Sveriges Kommuner och Landsting för att diskutera hur myndigheter och kommuner kan samarbeta för att främja vattenbruket, avslutar Mats Persson.

HENRIK HAMMAR, ORDFÖRANDE I VATTENBRUKARNAS RIKSFÖRBUND: NY FRAMTIDSTRO INOM VATTENBRUKSNÄRINGEN

– Under senare tid har vi fått en ny framtidstro genom de positiva signaler vi har fått såväl nationellt som från EU.

Henrik Hammar är ordförande för Vattenbrukarnas Riksförbund (VRF). Han ser en växande potential i vattenbruket, plats för fler företag och många nya jobb på den svenska landsbygden.

– Det handlar om att producera bra mat och det handlar om att skapa sysselsättning och utveckling på ett hållbart sätt. En grön näring som har förutsättningar för att åstadkomma detta har framtiden för sig.

– Från VRF:s sida arbetar vi för att stimulera entreprenörskap och för att finna lösningar för ett växande och hållbart vattenbruk. Avgörande för framgång är också samverkan med myndigheter och forskning. Det krångliga regelverket måste förenklas och tillsynsavgifterna bli mer rimliga.

Henrik Hammar ser möjligheter för odling av fisk och skaldjur runt om i landet. Det gäller att anpassa verksamheten till de lokala förutsättningarna och då är diversifiering av stor betydelse.

– Vattenbrukets produkter behöver utvecklas, ny teknik tas fram och nya lämpliga arter för odling prövas. Viktigt är samverkan med andra näringar, inte minst med besöksnäringen för att stärka Matlandet Sverige. Jag ser även möjligheter för vattenbruket att samarbeta med olika industrier för att använda spillvärme för att odla fisk, säger Henrik.

Lokalt engagemang är nödvändigt för att vattenbruket ska kunna växa och utvecklas, understryker Henrik Hammar vidare.

– Som gammal region- och kommunpolitiker vet jag att förståelse och engagemang från kommunpolitikernas sida är avgörande för lokal utveckling. Det gäller självfallet även vattenbruket.

VRF-ordföranden ser vattenbruksstrategin som ett viktigt dokument, samtidigt som han understryker att den handlingsplan med konkreta åtgärder som blir nästa steg är minst lika viktig.

Hållbar utveckling handlar om en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt, stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls.

Ekologisk hållbarhet handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska påverkan på naturen och människans hälsa till nivåer som möjliggör uthållighet.

Ekonomisk hållbarhet handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Definition från rapporten "Vår gemensamma framtid", av Gro Harlem Brundtland (1987)

VISION

Svenskt vattenbruk är en växande, lönsam och hållbar bransch med en etisk produktion.

MÅL

Produktionen ökar genom förbättrad konkurrenskraft.

Svenskt vattenbruk producerar god och hälsosam mat som efterfrågas av konsumenter både i Sverige och i övriga världen.

Svenskt vattenbruk producerar sättfisk för fisketurismens behov och bevarandeändamål.

Svenskt vattenbruk kännetecknas av samverkan mellan bransch, forskare, intresseorganisationer och myndigheter.

Minskad administrativ börda och tydliga bestämmelser främjar företagens utveckling.

Svenskt vattenbruk kännetecknas av ringa miljöpåverkan.

Svenskt vattenbruk bidrar till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.

Nya odlingstekniker utvecklas och odling av fler arter prövas genom samverkan mellan bransch och forskning.

Svenskt vattenbruk kännetecknas av förebyggande hälsoarbete och friska djur.

Svenskt vattenbruk har tillgång till avelsmaterial av hög kvalitet.

Politiker på alla nivåer och andra aktörer uppfattar svenskt vattenbruk som en säker, långsiktig och framgångsrik bransch.

Kommunpolitiker och andra lokala aktörer satsar på svenskt vattenbruk.

En majoritet av Sveriges kommuner identifierar och inkluderar lämpliga platser för vattenbruk i sina översiktsplaner.

VISIONEN

Svenskt vattenbruk är en växande, lönsam och hållbar bransch med en etisk produktion

OM VISIONEN

Vattenbruket i Sverige har en stor potential att växa. Efterfrågan på bra mat, både av fisk och av skaldjur, kommer att öka. Behovet av sättfisk för fisketurism och för utsättning i naturvatten kommer också att öka. Musslor och alger kan odlas för livsmedelsproduktion men även för att minska övergödningen och som källa för förnybar energi.

För att visionen ska bli verklighet måste svenskt vattenbruk framgångsrikt kunna konkurrera på marknaden med sina produkter. Genom att ta tillvara mervärden som hög kvalitet, hög miljöprofil och god djurhälsa kan konkurrenskraften öka. Detta kräver också goda förutsättningar i form av tydliga bestämmelser, rimliga avgifter och minskad administration från myndigheternas sida. Kommuner och regioner har ett viktigt uppdrag i att i sin planering anvisa lämpliga områden för vattenbruk.

Branschens ansvar är att bedriva verksamheten på ett hållbart sätt, såväl ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Det handlar om att arbeta förebyggande och att på ett etiskt och miljövänligt sätt odla fisk och skaldjur. Utveckling och användning av ny och hållbar teknik samt diversifiering av produktionen är angeläget.

Genom en väl fungerande samverkan mellan branschen, forskning, intresseorganisationer och myndigheter kan det svenska vattenbruket bli en säker, långsiktigt lönsam och framgångsrik bransch. Etablerade vattenbruksföretag kan växa och nya kan startas för att producera bra mat och andra tjänster samt skapa sysselsättning runt om i landet.

Vattenbruk – en framtidsnäring

OM MÅLEN

Produktionen ökar genom förbättrad konkurrenskraft

MER OCH BÄTTRE

Svenskt vattenbruk kännetecknas av klokt och medvetet företagande. Det innebär bland annat att lyssna till konsumenternas önskemål och att företagen nyinvesterar, specialiserar sig och satsar på kompetensutveckling. Konkurrenskraftiga och lönsamma vattenbruksföretag ger goda utvecklingsmöjligheter för branschen.

Branschen samarbetar kring utveckling av nya produkter samt vidareutveckling av distributions- och informationskanaler.

Svenskt vattenbruk odlar både traditionella och nya arter med potentiellt goda marknadsförutsättningar. Förädling av traditionella arter utvecklas vidare. Utvecklingsarbetet med att odla andra arter fortsätter.

Svenskt vattenbruk producerar god och hälsosam mat som efterfrågas av konsumenter både i Sverige och i övriga världen

MARKNADENS BEHOV ÄR NYCKELN

Vattenbruket producerar god och hälsosam mat som efterfrågas av konsumenter på marknader både i Sverige och i övriga världen. Produktionen baseras på förståelse och kunskap om vad marknaden efterfrågar. Genom att producera, marknadsföra och distribuera produkterna året runt tillgodoses marknadens behov. För att öka efterfrågan på produkterna skapas en gemensam standard och unika varumärken.

KVALITET PRÄGLAR PRODUKTIONSKEDJAN

Hela produktionskedjan präglas av ett pågående kvalitetsarbete, från avel och produktion av rom och larver, till produktion av sättfisk och livsmedel. Viktiga faktorer i kvalitetsarbetet är god djurvälstånd och hög miljöprofil. Genom att ständigt arbeta med kvalitetsutveckling stärks konkurrenskraften på sikt för svenska vattenbruksprodukter. Vattenbruksprodukternas kvalitet kommuniceras av såväl bransch, forskare, intresseorganisationer som myndigheter.

KUNNIGA KONSUMENTER VÄLJER RÄTT

Konsumenterna känner igen produkter från det svenska vattenbruket, gör medvetna val och köper dem gärna. De förknippar svenskt vattenbruk med mervärden som hög kvalitet, miljömedvetenhet, friska djur och goda smakupplevelser vilket förstärker varumärket.

Konsumenterna ser att produkterna har en egen identitet och ger en smakupplevelse i Matlandet Sverige. Svenskt vattenbruk bidrar till visionen om Matlandet Sverige genom en ökad produktion av råvaror samt en ökning av förädlingsgraden inom livsmedelsföretagen.

Svenskt vattenbruk producerar sättfisk för fisketurismens behov och bevarandeändamål

MER ÄN BARA MAT

Svenskt vattenbruk producerar mer än livsmedel. När konsumenter får möjlighet till olika äventyrsupplevelser med anknytning till vattenbruk kan efterfrågan på producerade och förädlade produkter från svenskt vattenbruk öka. Förädling och turism har koppling till vattenbruk och olika verksamheter stärker varandra.

Vattenbruksföretagen diversifierar sig genom att utveckla kompletterande verksamheter. Företagare som diversifierar sitt utbud är mindre känsliga för tillfälliga marknadsförändringar.

Vattenbruket producerar även sättfisk för att bevara hotade bestånd och arter i svenska naturvatten.

Svenskt vattenbruk kännetecknas av samverkan mellan bransch, forskare, intresseorganisationer och myndigheter

TILLSAMMANS ÄR VI STARKA

Branschen, forskare, intresseorganisationer och berörda myndigheter har en god relation till varandra. Tillsammans arbetar

de för att öka kunskapen om och engagemanget för svenskt vattenbruk. Det finns dock en tydlig gränsdragning och en klar rollfördelning mellan olika aktörer. Nätverk, samverkan och starka mötesplattformar fortsätter att utvecklas.

Ett nationellt vattenbruksråd samordnar insatser för att stärka svenskt vattenbruk.

KOMPETENS PÅ ALLA NIVÅER UTVECKLAR VATTENBRUKET
Svenska forskare bidrar med sin kompetens för att garantera bransch, intresseorganisationer och myndigheter tillgång till den senaste kunskapen.

Kompetensutveckling och utbildning behövs på alla nivåer och för alla aktörer för att utveckla svenskt vattenbruk. Nya och befintliga företagare utbildar och kompetensutvecklar sig för att kvalitetsutveckla verksamheten. Myndigheter kompetensutvecklar ständigt sin personal.

Minskad administrativ börda och tydliga bestämmelser främjar företagens utveckling

SAMMA BESTÄMMELSER GÄLLER FÖR ALLA
Det finns tydliga bestämmelser för det svenska vattenbruket och en likvärdig hantering av vattenbruksärenden runt om i landet. Det finns en strävan efter att förenkla och effektivisera administrationen för både bransch och myndigheter. Genom en kontinuerlig dialog mellan bransch och myndigheter är det möjligt att förenkla och förtydliga bestämmelser så att företagare kan driva verksamheten på ett effektivt sätt.

För den myndighet som främjar vattenbruk innebär det också att samverka med andra myndigheter för att få en gemensam tolkning och tillämpning av bestämmelser.

BRANSCHEN ANSVARAR FÖR ATT

- undersöka och påverka vad marknaden efterfrågar
- samarbeta för att medverka till bra distributionsystem för vattenbruksprodukter
- stödja såväl befintliga som nya företagare genom rådgivning, nätverksbyggande och dialog med berörda myndigheter
- specificera behovet av utbildning och kompetensutveckling
- efterfråga och bidra till forskning och teknikutveckling som kommer vattenbruket till nytta.

BERÖRDA MYNDIGHETER ANSVARAR FÖR ATT

- stödja och främja branschen för att underlätta nyetablering och expansion
- verka för ett förenklat och tydligt regelverk
- eftersträva gemensam tolkning och tillämpning av bestämmelser
- ta fram tydliga bestämmelser, likvärdiga med de som gäller för annan animalieproduktion
- se till att avgifterna är rimliga för övervakning och kontroll
- se till att branschen får den utbildning och kompetensutveckling som den efterfrågar
- kompetensutveckla handläggare och annan personal
- samverka med branschen, forskare och intresseorganisationer
- initiera ett nationellt vattenbruksråd.

Miljö- och klimatsmarta produkter från sjöar och hav

OM MÅLEN

Svenskt vattenbruk kännetecknas av ringa miljöpåverkan

VATTENBRUKET OCH MILJÖN

Vattenbruksföretagen arbetar aktivt för att minska den negativa påverkan på miljön. Odlingar placeras i områden där den negativa miljöpåverkan i form av näringsutsläpp är ringa. Produktionen anpassas efter ekosystemets kapacitet och i förhållande till annan verksamhet inom området. Svenskt vattenbruk är en positiv kraft i miljöarbetet genom att erbjuda miljötjänster såsom upptag av kväve och fosfor.

Genom att använda alternativa foderkällor såsom regionalt producerade musslor minskar vattenbrukets nettobidrag av näringsämnen till Östersjön.

Genom att använda väl utvecklade mätmetoder och relevanta indikatorer för miljöpåverkan ges tydliga signaler om hur vattenbruksproduktionen påverkar omgivningen. Myndigheter och vattenbruksföretagare får snabbt information om förändrade förutsättningar och kan anpassa produktionen.

Forskningen tar fram kunskap som gör att Sveriges vattenbruk ligger i framkant vad gäller miljöskydd.

Svenskt vattenbruk bidrar till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion

SVENSKT VATTENBRUK – EN TILLGÅNG I VÄRLDEN

I Sverige bedrivs vattenbruk så resurseffektivt som möjligt. Det är en skyldighet i en global värld att ta tillvara resurser på ett effektivt sätt för att odla fisk och skaldjur. Svenskt vattenbruk bidrar till att säkra livsmedelsförsörjningen i världen.

För att minska utfiskningen av världshaven och minska konkur-

rensen om den vildfångade fisken används alternativa foderråvaror såsom musslor.

Biprodukter från vattenbruket är en resurs som tas omhand på ett miljömässigt effektivt sätt.

Den medvetne konsumenten väljer och betalar för mervärdet av vattenbruksprodukter som är framtagna på ett ekologiskt och socialt hållbart sätt. Det ger lönsamma och konkurrenskraftiga företag som bidrar till regional utveckling.

Nya odlingstekniker utvecklas och odling av fler arter prövas genom samverkan mellan bransch och forskning

NY ODLINGSTEKNIK FÖR BÄTTRE MILJÖ

Sveriges geografiska och miljömässiga förutsättningar varierar. Därför utnyttjas olika odlingstekniker på olika platser och i olika miljöer, bland annat för att minska näringsbelastningen. Ny kunskap om innovativa tekniker tas fram för mindre miljöpåverkan och ökad resurseffektivitet.

Svenskt vattenbruk odlar fler inhemska arter vilka är anpassade för vårt klimat och vår miljö.

Forskning och vattenbruksföretagare arbetar tillsammans för att utveckla produkter som passar befintliga och nya marknader.

Svenskt vattenbruk kännetecknas av förebyggande hälsoarbete och friska djur

FÖREBYGGANDE HÄLSOVÅRD LÖNAR SIG I LÄNGDEN

Svenskt vattenbruk har ett gott djurhälsoläge och tillsammans arbetar branschen, forskare och myndigheter för att bevara detta. Med en god djurhållning och ett förebyggande djurhälsoar-

te minskar antalet sjukdomsutbrott och omfattningen begränsas. Detta bidrar till ett bättre djurskydd, en bättre ekonomi för företaget, en bra slutprodukt och en låg läkemedelsanvändning.

Svensk forskning tar fram kunskap som gör att Sveriges vattenbruk ligger i framkant vad gäller djurhälsa och välfärd. Svenska vattenbruksprodukter produceras utifrån biologiska och artspecifika behov och förutsättningar. Vattenbruksföretagare har en hög kompetens om djurhälsa och smittskydd och arbetar förebyggande för att minimera negativ påverkan på vilda populationer.

Arbetet med djurvelfärd ger bättre ekonomi för enskilda företag, stärker branschens konkurrenskraft samt ökar produkternas attraktionskraft.

Svenskt vattenbruk har tillgång till avelsmaterial av hög kvalitet

Långsiktigt avelsarbete bidrar till utveckling av de egenskaper hos fisken som är viktiga för en ekonomisk och etiskt sund fiskodling. Avelsmaterialet är fritt från sjukdomar.

BRANSCHEN ANSVARAR FÖR ATT

- kvalitetsutveckla produktionen
- använda biprodukter på ett resurseffektivt sätt
- använda bästa möjliga teknik
- kompetensutveckla sig kring hälsa och smittskydd samt miljöskydd
- tillsammans med berörda myndigheter arbeta för att det goda hälsoläge som finns inom svenskt vattenbruk behålls och stärks.

BERÖRDA MYNDIGHETER ANSVARAR FÖR ATT

- stödja forskning inom vattenbruksområdet
- verka för ett nationellt avelsarbete
- bevaka hälsoläget hos vattenbruksdjur i Sverige och internationellt
- arbeta nationellt och inom EU för ett regelverk som innebär att råvara till foder baseras på ett kretsloppstänkande.

Vattenbruk är en drivkraft i regional utveckling

OM MÅLEN

Politiker på alla nivåer uppfattar svenskt vattenbruk som en säker, långsiktig och framgångsrik bransch

VATTENBRUK – EN GOD INVESTERING

Ett säkert, långsiktigt och framgångsrikt företagande inom vattenbruket påverkar inställningen till branschen i positiv riktning. Ett klokt och medvetet vattenbruksföretagande med framtidspotential lockar investerare.

Det är möjligt att bedriva lönsamma vattenbruksföretag över hela Sverige. Det som är lönsamt för vattenbruksföretagen är också lönsamt för samhället.

Kommunpolitiker och andra lokala aktörer satsar på svenskt vattenbruk

VATTENBRUK – SOM RINGAR PÅ VATTNET

Svenskt vattenbruk bidrar till en hållbar ekonomisk utveckling och till att utveckla och diversifiera näringslivet på landsbygden. Detta leder till nya verksamheter, fler företag och högre sysselsättning.

Ett positivt bemötande från politiker och andra lokala eller regionala aktörer ger företagarna en ökad framtidstro och vilja att investera i och utöka sin verksamhet. Fler nya eller utökande vattenbruksföretag skapar gynnsamma villkor även för företagare inom andra branscher.

VATTENBRUK – EN DEL I DEN REGIONALA PLANERINGEN

Svenskt vattenbruk bidrar till den regionala utvecklingen. Verksamheten är lokalt förankrad. Regionala och kommunala politiker, tjänstemän, andra aktörer och organisationer är positivt inställda och arbetar för att underlätta etableringen av vattenbruksföretag.

Vattenbruksverksamhet tas upp i de regionala utvecklingsstrategierna och utvecklingsplanerna.

En majoritet av Sveriges kommuner identifierar och inkluderar lämpliga platser för vattenbruk i sina översiktsplaner

VATTENBRUK – EN DEL I ÖVERSIKTSPLANERINGEN

Kommuner pekar ut lämpliga områden för vattenbruk i de kommunala översiktsplanerna vilket gör det lättare för företagare att starta eller utöka sin verksamhet. På så sätt ökar tryggheten för de företagare som vill starta, driva och utveckla sina företag.

Områdenas lämplighet bedöms utifrån ekologiska, ekonomiska och sociala intressen.

BRANSCHEN ANSVARAR FÖR ATT

- bedriva uthållig verksamhet som kännetecknas av klokt och medvetet företagande
- visa betydelsen av vattenbruk i samhällsutvecklingen
- väcka intresse för vattenbrukets ekonomiska potential bland investerare
- vara en aktiv deltagare i arbetet med att identifiera lämpliga odlingsområden.

BERÖRDA MYNDIGHETER ANSVARAR FÖR ATT

- peka ut lämpliga odlingsområden
- sprida kunskap om vattenbruk och dess möjligheter
- vara lyhörda för branschens synpunkter på vattenbrukets möjligheter och begränsningar.

Vattenbruket växer snabbare än någonsin

Fisk och skaldjur har i tusentals år odlats på olika håll i världen. Munkar vid de svenska klostren odlade exempelvis karp redan under medeltiden. Den moderna fiskodlingen i vårt land föddes i slutet av 1800-talet, då odling av regnbåge startade i mindre skala.

Det är dock först under de senaste decennierna som vattenbruket, det vill säga odling av fisk, skaldjur och alger, har skjutit fart på allvar runt om i världen. I början av 1950-talet beräknas den samlade globala produktionen ha uppgått till ungefär en miljon ton per år. Enligt statistik från Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) hade siffran 2009 vuxit till närmare 56 miljoner ton och tillväxten fortsätter.

2012 odlades cirka hälften av den matfisk som konsumeras och andelen kommer säkerligen att fortsätta att växa. Om mänskligheten ska fortsätta att äta fisk och skaldjur i nuvarande omfattning måste en långt större volym än idag odlas. Att fortsätta att öka uttaget av världshavens fiskresurser innebär allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden.

Enligt FAO bör över 80 miljoner ton fisk och skaldjur odlas år 2030 för att kunna möta den förväntade efterfrågan. Eftersom hälso-, klimat- och miljöskäl dessutom talar för ökad konsumtion av fisk och skaldjur bör det finnas förutsättningar för en ännu större tillväxt om produktionen sker på ett hållbart sätt.

Under senare år har vattenbruket vuxit mest i Asien men även i Norge har vattenbruket expanderat kraftigt genom ökad odling av lax. Den norska vattenbruksproduktionen närmar sig en miljon ton per år, ungefär 100 gånger mer än i Sverige.

Produktionen inom det svenska vattenbruket är alltså förhållandevis låg. Eftersom Sverige har en lång kust och en mängd sjöar och vattendrag finns emellertid en stor tillväxtpotential. Särskilt stora är möjligheterna att odla fisk i de reglerade vattnen i norra Sveriges inland och odla skaldjur på västkusten. Även på andra håll i landet finns emellertid förutsättningar för fler företag inom denna gröna näring på blå åkrar.

Jordbruksverket
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se

OVR257